

- Translations of rational myths in Israel high tech. *Academy of Management Journal*, 2006. – 49: 281-304.
5. Greenwood R., Oliver C., Sahlin-Andersson K., Suddaby R. Introduction. *The SAGE Handbook of Organizational Institutionalism*. – London: SAGE. – 2006.
 6. Abrahamson E. Management fashion. *Academy of Management Review*, 1996. – 21, 254-285.
 7. Abrahamson E. «Managerial fads and fashions: the diffusion and rejection of innovations». *Academy of Management Review*, 1991. – 16, 586–612.
 8. Spell C.S. Management fashions: Where do they come from, and are they old wine in new bottles? *Journal of Management Inquiry*, 2001. – 10 (4), pp. 358-373.
 9. Benders J. and van Veen K. What's in a fashion? Interpretative viability and management fashions. *Organization*, 2001. – 8(1), 33-53.
 10. Czarniawska B., Joerges B. «Travels of Ideas». In B. Czarniawska and G. Sevón (eds.), *Translating Organizational Change*. Berlin: Walter de Gruyter, 1996. – Pp.13-47.
 11. Røvik K.A. *Moderne organisasjoner: Trender i organisasjonstjenningen ved tusenårsskiftet*. Bergen: Fagbokforlaget. – 1998.
 12. Sahlin-Andersson K. Imitating by editing success: The construction of organizational fields. In: Czarniawska B., Sévon G. eds. *Translating organizational change*. Walter de Gruyter, Berlin, 1996. – Pp. 69-92.
 13. Sahlin K., Wedlin L. Circulating ideas: Imitation, translation and editing. In: Greenwood R., Oliver C., Sahlin K., Suddaby R. eds. *The SAGE handbook of organizational institutionalism*. Sage, London, 2008. – Pp. 218-242.
 14. Westney D.E. Imitation and innovation: The transfer of western organizational patterns to Meiji Japan. *Harvard University Press*. 1987.
 15. Mazza C., Alvarez J.L. Haute couture and pret-a-porter: the popular press and the diffusion of management practices. *Organ. Stud.* – 2000. – 21, 567–588.
 16. Frenkel M. Communicating management: The role of the mass media in the institutionalization of professional management and productivity discourse in Israel. *Scandinavian Journal of Management*, 2005. – 21(2), 137-157.
 17. Alvarez J.L., Mazza C. and Strandgaard Pedersen J. The Role of Mass Media in the Consumption of Management Knowledge. *Scandinavian Journal of Management*, 2005. – 21(2).
 18. Madsen D.Ø., and Slåtten K. The Role of the Management Fashion Arena in the Cross-National Diffusion of Management Concepts: The Case of the Balanced Scorecard in the Scandinavian Countries. *Administrative Sciences*. 2013. – 3(3), 110-142.
 19. Madsen D.Ø. and Stenheim T. Doing research on 'management fashions': methodological challenges and opportunities. *Problems and Perspectives in Management*, 2013. – 11 (4), pp. 68-76.
 20. Ax C. and Bjørnenak T. Bundling and diffusion of management accounting innovations: The case of the balanced scorecard in Sweden. *Management Accounting Research*, 2005. – 16(1), 1-20.
 21. Scarbrough H., Robertson M., Swan J. The role of professional media in management fashion. *Scandinavian Journal of Management*, 2005. – 21(2), 197-208.
 22. Nijholt J.J., Heusinkveld S. & Benders J. Handling management ideas: Gatekeeping, editors and professional magazines. *Scandinavian Journal of Management*, 2014. – 30(4), 470-484.
 23. Madsen D.Ø. & Stenheim T. Is Corporate Social Responsibility a Management Fashion in Norway? Some Preliminary Evidence. *European Journal of Business Research*, 2014. – 14(1), 87-98.
 24. Van Rossem A. & Van Veen K. Managers' awareness of fashionable management concepts: an empirical study. *European Management Journal*, 2011. – 29, 206-216.

УДК 330.564.2:330.34

Дутчак А.В.

*здобувач кафедри економічної теорії та менеджменту
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича*

РОЗВИТОК ТЕОРІЇ РОЗПОДІЛУ ДОХОДІВ ТА ЇЇ СУЧАСНА КОНЦЕПЦІЯ

У статті досліджується зміна концепцій розподілу доходів. Встановлено, що на зміну підходів в теорії розподілу впливають ряд чинників: розвиток форм власності, зростання продуктивних сил та ускладнення структурних елементів процесу виробництва, зміна економічних та соціальних функцій держави, обсяг і структура споживання, досвід функціонування розподільних відносин у різних країнах. Розрізняються класичний, марксистський, функціональний, маржиналістський, оптимізаційний, інституціональний, політичний, соціальної справедливості, ліберальний підходи (концепції).

Ключові слова: розподіл доходів, концепція функціонального розподілу, теорії соціальної справедливості та ефективності в розподілі, теорія оптимального розподілу, теорія раціонального вибору.

Дутчак А.В. РАЗВИТИЕ ТЕОРИИ РАСПРЕДЕЛЕНИЯ ДОХОДОВ И ЕЁ СОВРЕМЕННАЯ КОНЦЕПЦИЯ

В статье исследуется изменение концепций распределения доходов. Установлено, что на смену подходов в теории распределения влияет ряд факторов: развитие форм собственности, рост производительных сил и осложнения структурных элементов процесса производства, изменение экономических и социальных функций государства, объем и структура потребления, опыт функционирования распределительных отношений в разных странах. Различаются классический, марксистский, функциональный, маржиналистский, оптимизационный, институциональный, политический, социальной справедливости, либеральный подходы (концепции).

Ключевые слова: распределение доходов, концепция функционального распределения, теории социальной справедливости и эффективности в распределении, теория оптимального распределения, теория рационального выбора.

Dutchak A.V. DEVELOPMENT THEORY OF INCOME DISTRIBUTION AND MODERN CONCEPT

This paper examines the changing of concepts of income distribution. We found that the change in distribution theory approaches affect a number of factors: the development of forms of ownership, the growth of productive forces and the complexity of the structural elements of the production process, changes in economic and social functions of the state, the volume and structure of consumption, the experience of the distribution relations in different countries. Differ classical, marxist, functional, marginalist, optimization, institutional, political, social justice, liberal approaches (concepts).

Keywords: income distribution, concept of functional separation, theory of social justice and efficiency in the distribution, theory of optimal allocation, theory of rational choice.

Постановка проблеми. У ході ринкової трансформації економіки України процес формування механізму ринкового розподілу доходів став одним із найскладніших та найуразливіших для суспільства з погляду його соціально-економічних наслідків. Неефективність соціально-економічного механізму ринкового розподілу доходів стала однією з причин загострення соціально-економічних суперечностей, що призвели до кризи в економіці і в суспільстві. Це загострює увагу теоретиків економічної науки до вивчення історичних підходів у теорії розподілу та практики функціонування ринкового розподілу доходів у соціально успішних країнах з ринковою економікою. Стоїть завдання віднайти ефективний механізм функціонування ринкового розподілу доходів на основі вивчення теоретичних підходів до його функціонування у процесі становлення і розвитку ринкової економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В історії економічної думки основи теорії розподілу доходів було закладено ще у працях фізіократів та представників класичної школи. Ф. Кене, В. Мірабо, А. Тюрго, В. Петті, А. Сміт, Д. Рікардо, Ж.Б. Сей, Дж.С. Мілль, К. Маркс розробили теорію факторного розподілу доходів. Наприкінці XIX – початку XX ст. у працях К. Менгера, Е. Бем-Баверка, Ф. Візера, А. Маршалла, Дж.Б. Кларка, Е. фон Бем-Баверка Л. Вальраса, В. Парето, Ф. Еджуорта, К. Вікселя, П. Дугласа, Дж. Стіглера було закладено маржинальний підхід у формуванні факторних доходів. У працях Дж. Бьюкенена, Дж.М. Кейнса, А. Пігу, Е. Хансена, Я. Тінбергена обґрунтовано участь держави в перерозподілі національного доходу в суспільстві за допомогою фіскальної, економічної, соціальної політики. Соціальні підходи в теорії розподілу проявилися у працях К. Бюхера, Т. Веблена, Г. Еспінг-Андерсена, П. Струве, Р. Тітмасса, М. Туган-Барановського, Г. Шмоллера, Й. Шумпетера. Сучасні теорії ґрунтуються на інституційному підході, пов'язані з дією інститутів, механізмів і економічною поведінкою суб'єктів, започатковані у працях Т. Веблена, Р. Коуза, О. Вільямсона, Д. Норта, Дж.К. Гелбрейта, Ф. Кастлза, Дж. Роулса, А. Сена та ін.

У постсоціалістичному науковому просторі різним аспектам теорії розподілу доходів присвячено праці Л. Абалкіна, В. Базилевича, В. Гееця, Р. Грінберга, А. Гриценка, К. Губіна, Н. Деевої, П. Єщенко, Ю. Зайцева, С. Кірдіної, В. Кириленка, А. Колота, Е. Лібанової, І. Малого, М. Малкіної, В. Мандибури, О. Ніколаєвої, О. Новікової, В. Полтеровича, О. Рубінштейна, О. Сухарева, В. Тарасевича, Н. Холода, А. Шеякова, В. Шаповал та інших вчених. У їхніх працях головна увага приділена аналізу впливу доходів на соціально-економічний розвиток, вимірам бідності, проблемам нерівності та соціальної справедливості в розподілі доходів, визначенню ролі і місця держави і громадських інститутів у здійсненні розподілу; способам перерозподілу доходів тощо.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Разом з тим, у науковій літературі ще не склалося розуміння соціально-економічного механізму функціонування ринкового розподілу доходів у сучасній економіці як системи взаємопов'язаних способів, форм, правил, принципів організації розподільних відносин, які не лише визначають частку окремих людей у створеному продукті, а й забезпечують реалізацію низки взаємопов'язаних соціальних та економічних завдань, що сприяють ефективному розвитку суспільства і економіки.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). є пошук теоретичних джерел обґрунтування ефективного механізму функціонування ринкового розподілу доходів на основі вивчення теоретичних підходів до його функціонування у процесі становлення і розвитку ринкової економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. В історії економічної думки теорія розподілу займає одне з головних місць. Її актуальність тісно пов'язана із проблемами забезпечення добробуту суспільства, аналізом процесів відтворення суспільного продукту, формуванням вартості продукту, визначенням факторних доходів, їх перерозподілом, механізмами узгодження соціально-економічних інтересів. Представники різних напрямів і шкіл економічної думки на кожному з етапів економічного розвитку вивчали певні аспекти розподільних відносин, орієнтуючись на рівень розвитку продуктивних сил, специфіку відносин власності, наявні механізми впливу держави та інших суспільно-політичних інститутів на розподіл доходів в суспільстві.

Дослідження теорії розподілу доходів у ринковій економіці було закладено у працях фізіократів – Ф. Кене (1694–1774), В. Мірабо (1715–1789), П. Дюпона де Немур (1739–1817), А. Тюрго (1727–1781) та ін. Вони вперше в історії економічної думки поділили суспільство на класи, взявши за основу економічний критерій: участь великих соціальних груп у створенні та розподілі суспільного багатства. Ф. Кене в «Економічній таблиці» (1758 р.) стверджував, що примноження багатства відбувається лише там, де «працює» природа. Учений вважав, що лише у сільському господарстві створюється «чистий продукт», який він визначав як багатство, яке формує дохід нації і є продуктом, який залишається після сплати усіх видатків з доходу, що отримується із земельних володінь. Ф. Кене розробив першу модель процесу суспільного відтворення, показавши, що процеси розподілу доходів безпосередньо пов'язані із виробництвом, обміном і споживанням, що відбувається постійне відновлення кругообігу сукупного суспільного продукту, який виробляється, розподіляється й обмінюється між класами. Отже, фізіократи заклали розуміння безперервності виробництва та показали важливість оптимального розподілу доходів.

Подальший системний аналіз і наукове обґрунтування теорії розподілу отримала у працях представників класичної школи політичної економії – В. Петті (1623–1687), А. Сміта (1723–1790), Д. Рікардо (1772–1823), Ж.Б. Сея (1767–1832). В. Петті уперше закрив об'єктивну основу визначення розміру заробітної плати у залежності від вартості засобів існування робітників.

Теорія розподілу доходів А. Сміта ґрунтується на трудовій теорії вартості, відповідно до якої увесь продукт праці повинен належати безпосередньому виробникові. А. Сміт вважав, що капітал і земля – це фактори виробництва, які мають відповідну частку у вартості продукту. Наймані робітники також приймають участь у створенні вартості, але отримують не повний продукт своєї праці, а лише частину вартості, яку складає вартість їхньої робочої сили.

А. Сміт не був прихильником теорії прожиткового мінімуму (запропонованої В. Петті), оскільки вважав його величиною найнижчою нормою, сумісною з простою людяністю. Розмір зарплати Сміт визначав виходячи із вартості засобів існування: «Людина завжди повинна мати можливість існувати своєю працею, і її заробітна платня мусить щонайменше бути достатньою для її існування. У більшості

випадків вона має навіть перевищувати цей рівень; в іншому разі робітник не мав би можливості утримувати сім'ю» [13, с. 47].

А. Сміт визначав прибуток як вирахування із продукту праці, пов'язуючи виникнення цього виду доходу із появою капіталу та найманої праці. Позичковий процент учений визначав як винагороду, що її позичальник сплачує позичкодавцеві за той прибуток, який він має можливість отримати за допомогою цих грошей. Відсоток він вважав доходом похідним, який, коли його не виплачують із прибутку, отриманого від застосування цих грошей, має бути сплачений з якого-небудь іншого джерела доходу. Ренту А. Сміт визначав з різних боків як: плату за користування землею (дохід землевласника); неоплачену працю робітників; природну винагороду за користування землею; результат дії природних сил; результат монополії на сільськогосподарську продукцію, що виникає за умов обмеженості землі [13, с. 94–114]. А. Сміт характеризував створений продукт як суму доходів, вважає, що всі витрати (матеріальні та нематеріальні) розпадаються на доходи і одночасно складаються з них. У цьому полягає так звана «догма Сміта».

Згідно ж факторній теорії Ж.Б. Сея, вартість не розпадається на доходи, а складається з них. Учений розробив теорію трьох факторів виробництва, яка заснована на ідеї про визначальну роль корисності у формуванні цінності. Зазначаючи, що усі види промислового виробництва «складаються із трьох різних операцій», Ж.Б. Сей стверджував, що у процесі виробництва беруть участь три фактори: праця, земля і капітал, кожен з яких надає корисну послугу при створенні цінності. Водночас кожен фактор робить свій внесок у виробництво, створюючи свою частину цінності. Цей внесок (тією мірою, якою його визнано корисним) відображають відповідні факторні доходи [12, с. 59]. Д. Рікардо вивів «природний» закон розподілу доходу, відповідно до якого вирішальне значення у функціональному розподілі відіграє ціна хліба (як основа вартості споживчого кошика), яка визначає сукупну вартість засобів існування робітників, а отже, і зарплату. На думку Д. Рікардо, «прибуток залежить від високої чи низької заробітної плати, а заробітна плата – від ціни предметів життєвої необхідності... тому що кількість усіх інших потрібних предметів може бути збільшена майже безмежно» [11, с. 30].

Дж.С. Міль уперше зазначив, що на процеси розподілу, крім економічних чинників, впливають інші (які тепер називають інституціональними), вважає, що розподіл продукту обумовлений двома визначальними факторами: конкуренцією і звичаєм. «Суспільство може підпорядкувати розподіл багатства будь-яким правилам, які вона вважає найкращими; але які практичні результати походять від дії цих правил – це має бути відкрито, подібно будь-яким іншим фізичним чи абстрактним істинам» [9, с. 349].

Марксистська концепція функціонального розподілу доходів ґрунтується на тому, що сукупний національний дохід створюється найманою працею. Найманий працівник є носієм здатності до праці, переносить частину минулої, втіленої в засобах виробництва праці на знову створюваний продукт і створює нову вартість.

Маржиналістська концепція розподілу факторних доходів ґрунтується на інших засадах, а саме: власниками економічних ресурсів у ринковій економіці є домогосподарства. Кожен вид ресурсу винагороджується певним видом доходу: земля – рентою;

капітал (інвестиційні ресурси) – відсотком; праця – заробітною платою; здатність до підприємництва підприємницьким доходом, нижньою межею якого є нормальний прибуток. Величина кожного виду доходу визначається граничним внеском кожного з факторів у валовий дохід фірми. Такий принцип розподілу доходів вважається справедливим як для найманих працівників, так і для землевласників, власників капіталу та людей, схильних до підприємництва, оскільки вів забезпечує розподіл доходу пропорційно до внеску кожного з факторів.

К. Менгер (1840–1921), Е. Бем-Баверк (1851–1914) і Ф. Візер (1851–1926), спираючись на теорію трьох факторів Ж. Сея, показали, що кожному виробничому блага (фактору виробництва) – землі, праці і капіталу – має бути «приписана» (вмінена) відповідна частина споживчих благ, вироблених цими факторами. «Вмінення» треба здійснювати з урахуванням граничної корисності «виробничих благ», визначених граничною корисністю вироблених з їхньою допомогою благ.

А. Маршалл відмовився від австрійського «допущення взаємодоповнюваності факторів і фіксованості пропорцій їх з'єднання один з одним» [8]. Він вбачав безпосередній зв'язок зростання суспільного добробуту з механізмом розподілу ресурсів, вважає, що рівновага попиту і пропозиції на ринку означає максимізацію загальної вигоди, яку отримують покупці і продавці.

У подальших дослідженнях проблем розподілу доходів значна увага приділялася проблемам забезпечення оптимального розподілу благ у суспільстві та підвищенню суспільного добробуту (А. Маршалл, А. Пігу, В. Парето, Г. Беккер, Н. Калдор, Р.М. Солоу, Х. Хотеллінг та ін.).

В. Парето (1848–1923) у «Підручнику політичної економії» (1906 р.) [2, с. 542] сформулював принцип, відповідно до якого максимум добробуту досягається при оптимальному розміщенні ресурсів, коли будь-який їх перерозподіл не збільшує корисності в суспільстві. Поліпшення, за Парето, – це розподіл ресурсів так, що при підвищенні добробуту одних людей добробут інших не погіршується. Учений шукав джерела добробуту суспільства у сфері державних фінансів, вважаючи, що через бюджетно-податкову політику держава має забезпечувати реалізацію демократично визначених етичних ідеалів.

Сучасна держава прагне досягти компромісу між критеріями оптимальності та справедливості [3, с. 27–28]. Але, як підкреслює Дж.Е. Стігліц, «найістотніший недолік принципу Парето полягає у тому, що він не забезпечує жодного керівництва у питаннях розподілу доходів. Більшість урядових програм (вартість яких береться до уваги) збільшують добробут деяких індивідів за рахунок інших» [14, с. 129].

Н. Калдор (1908–1986) і Дж. Хікс (1904–1989) запропонували принцип компенсації, відповідно до якого зміна економічних умов збільшує суспільний добробут у тому випадку, коли індивіди, які отримали певний вигравш, можуть компенсувати збиток тим, хто його зазнав, але при цьому залишитись у вигравші. Можливість компенсації вони розглядають як умову, за якої відбувається зростання багатства суспільства. Якщо збільшення корисності одних перевищує збитки інших, то сумарна суспільна корисність зростає. Коментуючи можливість використання цього принципу, Стігліц також зауважив, що «...на практиці подібні компенсації трапляються рідко» [14, с. 135].

А. Пігу також надавав великого значення державному втручанню у механізм використання ресурсів і розподілу доходів. Учений теоретично обґрунтував механізм перерозподілу доходу від багатих до бідних – трансферт доходів. Обґрунтовуючи його дію на основі закону спадної граничної корисності, він вважав, що трансферт від багатих до бідних збільшить сукупний добробут, оскільки сума задоволення бідних зростає швидше, ніж зменшується сума задоволення багатих. Трансферт означає для багатих значно менше, ніж для бідних. Учений писав, що бідність не виникає з вини самих бідних, а пов'язана із «поганим середовищем». А. Пігу виступав за рівномірність у розподілі.

Починаючи з другої третини ХХ ст. аналіз проблем розподілу переходить в основному на макроекономічний рівень. У цей час формується низка концепцій розподілу, що передбачають участь держави в перерозподілі національного доходу в суспільстві за допомогою фіскальної, економічної, соціальної політики (Дж.М. Кейнс, Дж. Робінсон, Е. Хансен, Я. Тінберген та ін.).

Дж.М. Кейнс (1883–1946) дійшов висновку, що всі життєво важливі проблеми високорозвинутого капіталістичного суспільства слід шукати не у сфері пропозиції ресурсів (їхньої рідкості, цінності, найбільш ефективного поєднання для отримання максимуму продукції, «винагородження» факторів виробництва тощо), а у сфері попиту, що забезпечує реалізацію цих ресурсів. Сучасний рівень виробництва або національного доходу, за Кейнсом, залежить від сукупного ефективного попиту, тобто попиту, що забезпечений грошима, інакше кажучи, від реальних витрат на придбання товарів та послуг.

Учений розглядав дохід, що є у розпорядженні суспільства, як першочерговий фактор, котрий визначає структуру споживацьких витрат. Відповідно до теорії Кейнса, витрати на споживання зростають мірою збільшення цього доходу. На його думку, відставання споживання від темпів зростання доходу, що є у суспільному розпорядженні, зв'язане з тим, що частина національного доходу зберігається, заощаджується, не повертаючись у господарський оборот.

Посткейнсіанці (на відміну від традиційного кейнсіанства) головною причиною недостатнього попиту вважають нерівномірність і несправедливість розподілу національного доходу. Дж. Робінсон, зокрема, зробила спробу зв'язати теорію Кейнса з марксизмом і включити в неї соціально-економічні фактори, у тому числі й розподіл національного доходу. На її думку, збалансоване зростання можливе за умови, що частка заробітної плати у національному доході є достатньо високою і відповідним чином балансується з прибутком.

На сьогодні особливо великої актуальності набули інституційні теорії розподілу, пов'язані з дією інститутів, механізмів й економічною поведінкою різних суб'єктів, особливо, представників економічної влади. Їх автори розглядають економічний розвиток як слідування цим нормам, подолання перешкод, протиріччя у системі економічних інтересів (Т. Веблен, Р. Коуз, О. Вільямсон, Д. Норт, Дж.К. Гелбрейт, В.В. Вольчик та ін.). До числа інституційних теорій належить і владна теорія розподілу доходів, суть якої полягає у тому, що «...функціонування економічної влади як фактора розподілу доходів стає можливим за рахунок використання ресурсів економічним суб'єктом як в якості факторів виробництва, так і в якості факторів розподілу доходів (мається на

увазі безпосереднє втручання в процес встановлення пропорцій розподілу на свою користь). Таким чином, економічний суб'єкт отримуватиме факторні та/або рентні доходи» [1, с. 5].

Л. Гурвіч, Р. Майерсон та Е. Маскін зазначили проблему формування оптимальних механізмів розподілу не лише доходів, а й ресурсів з метою недопущення маніпулювання механізмами ухвалення суспільних рішень [5, с. 64]. Р. Масгрейв у праці «Теорія державних фінансів. Дослідження державного господарства» (1959 р.) надав великого значення державним фінансам, розробивши концепцію трьох функцій держави: розміщення (аллокації) ресурсів, (пере)розподілу доходів, стабілізації економіки.

Ліберальна концепція саморегульованого ринку, прихильниками якої виступають сучасні неокласики, полягає у розумінні механізму регулювання доходів у відповідності з факторною продуктивністю, де в якості принципу розподілу виступає ринковий критерій – економічна ефективність. Концепція розподілу факторних доходів ґрунтується на тому, що власниками економічних ресурсів у ринковій економіці є домогосподарства. Виділяється чотири фактори виробництва, кожен з яких винагороджується певним видом доходу: земля – рентою; капітал – відсотком; праця – заробітною платою; здатність до підприємництва – підприємницьким доходом, нижньою межею якого є нормальний прибуток. Розмір доходу від використання кожного із факторів визначається його граничним внеском у валовий дохід фірми. Вважається, що такий принцип розподілу доходів справедливий як для найманих працівників, так і для землевласників, власників капіталу та людей, схильних до підприємництва, оскільки він забезпечує розподіл доходу пропорційно до внеску кожного з факторів.

Як зазначає І.Й. Малий, «...у сучасних умовах сформувалася шестифакторна модель функціонального розподілу суспільного продукту. Складовими елементами цієї моделі є земля, праця, капітал, підприємництво, інформація і держава. Інформація є новою продуктивною силою, значення якої у створенні продукту зростає. Держава в системі розподілу виконує троїсту роль: впливає на систему, яка безпосередньо обслуговує розподіл факторів виробництва; формує нормативно-правові правила розподілу та перерозподілу суспільного продукту, національного доходу та особистих доходів населення; уособлює в собі систему інституціональних чинників, роль яких в системі розподілу постійно зростає та вдосконалюється» [7, с. 18].

З нашого погляду, держава хоч і приймає безпосередню участь у перерозподілі доходів, однак не відповідає розумінню її функцій як фактора виробництва. Тому доходи держави – податкові й неподаткові доходи, доходи від операцій з капіталом, трансферти (грошові засоби, одержані від перерозподілу бюджетних коштів між різними суб'єктами бюджетної системи в межах України) інших держав або міжнародних організацій на безоплатній та безповоротній основі, а також кошти, які отримує держава від продажу землі, майна та нематеріальних активів, що належать державі – не вважаємо факторним доходом.

Особливими у сучасній економіці є інформаційні ресурси. Ціна інформації визначається за трьома головними факторами: за попитом, за витратами та за конкурентними цінами. При її визначенні важливу роль відіграє вартість альтернативного використання інформації як ресурсу. Для аналізу розподілу доходів населення використовують два підходи: родинний (розподіл доходів серед домогосподарств)

і функціональний (за чинниками виробництва) розподіли. Родинним називають такий розподіл, який показує, як доходи розподіляються між окремими домогосподарствами. Функціональний розподіл характеризує структуру доходів населення, а саме – частку у них заробітної плати, доходів від підприємницької діяльності, рентних доходів тощо [17].

Висновки з даного дослідження. Узагальнивши підходи у розвитку теорій ринкового розподілу доходів, прослідкуємо зміну концепцій розподілу доходів. Вище наведене дає можливість виділити ряд етапів та причини зміни поглядів на теорію розподілу доходів. Перш за все проглядається історико-економічний підхід, який відображає історичну зміну економічних відносин – розвиток форм власності, зростання продуктивних сил та ускладнення структурних елементів процесу виробництва, зміну економічних та соціальних функцій держави, обсяг і структуру споживання, досвід функціонування розподільних відносин у різних країнах. Відносини розподілу вивчаються на мікро-, мезо- і макрорівнях. Механізм розподілу пов'язаний з дослідженням процесів формування, розподілу, перерозподілу і використання доходів на рівні окремих домогосподарств. Розрізняються класичний, марксистський, функціональний, маржиналістський, оптимізаційний, інституціональний, політичний, соціальної справедливості, ліберальний підходи (концепції).

Разом з тим, ми погоджуємося з точкою зору Н. Холода про те, що нині не існує єдиної теорії, яка вичерпно пояснювала б процеси розподілу доходів населення у сучасних економічних системах, а тому потрібно використовувати різні підходи [15, с. 26].

Перспективи подальших досліджень, з нашого погляду, бачаться у глибшому аналізі структурного взаємозв'язку економічних і соціальних процесів у механізмі розподілу доходів, що дозволить виявити головні рівні, стадії, форми і методи формування, розподілу та перерозподілу доходів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Антикуз В.М. Економічна влада як фактор розподілу доходів : дис. к. е. н. : спец. 08.00.01 / В.М. Антикуз. – Донецьк, 2010. – 218 с.
2. Блауг М. Экономическая мысль в ретроспективе / М. Блауг. – М. : «Дело Лтд», 1994. – 720 с.
3. Галушка З.І. Соціалізація трансформаційної економіки: особливості, проблеми, пріоритети : [монографія] / З.І. Галушка. – Чернівці: Чернівецький національний університет, 2009. – 408 с.
4. Горкіна Л.П. Від М. Бунге до М. Тугана-Барановського: еволюція поглядів на теорію розподілу / Л.П. Горкіна // Історія народного господарства та економічної думки України : зб. наук. праць. – К. : Інститут економіки та прогнозування НАН України, 2008. – № 41. – С. 198–211.
5. Довбенко М.В. Теорії економічних механізмів колективного вибору / М.В. Довбенко // Економічна теорія. 2008. – № 3. – С. 55–65.
6. Економічна теорія: Політекономія : [підручник] / За ред. В.Д. Базилевича : у 2-х ч. ; 3-тє вид. – К. : Знання-Прес, 2006. – 460 с.
7. Малий І.Й. Відносини розподілу в трансформаційних економічних системах : дис. д. е. н. : спец. 08.01.01 / І.Й. Малий ; Київський нац. ек. ун-т. Київ, 2001. – 450 с.
8. Маршалл А. Принципы экономической науки : 3-х т. Т. 1 / А. Маршалл ; пер. с англ. ; вступ. ст. Дж.М. Кейнса. – М. : Прогресс, Универс, 1993. – 340 с.
9. Милль Дж.С. Основы политической экономии / Дж.С. Милль. – М. : Прогресс, 1980. – Т. 1. – С. 338–349.
10. Николаева Е.Е. Распределительные отношения и их деформации в условиях современной российской экономики: аспект политической экономии : автореф. дис. д.э.н. : спец. 08.00.01 / Е.Е. Николаева. – Иваново, 2011. – 38 с.
11. Рикардо Д. Начала политической экономии и налогообложения / Д. Рикардо. – М. : Госполитиздат, 1955. – Т. 1. – 360 с.
12. Сэй Ж.-Б. Трактат политической экономии / Ж.-Б. Сэй. – М., 1896. – С. 59.
13. Сміт А. Добробут націй. Дослідження про природу та причини добробуту націй / А. Сміт ; перекл. з англ. [О. Васильєва, М. Межевікіної, А. Малівського]. – Київ, 2001. – 593 с.
14. Стігліц Дж.Е. Економіка державного сектора / Дж.Е. Стігліц ; перекл. з англ. А. Олійник та Р. Скільського. – К. : Основи, 1998. – 854 с.
15. Холод Н.М. Розподіл та перерозподіл доходів населення у перехідних економічних системах : дис. д. е. н. : спец. 08.00.01 / Н.М. Холод ; Львівський нац. ун-т імені Івана Франка. – Львів, 2009. – 456 с.
16. Холод Н.М. Розподіл доходів та бідність у перехідних економіках : [монографія] / Н. М. Холод. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2009. – 442 с.
17. Щерба Х.І. Розподіл доходів населення України та декомпозиція коефіцієнта Джині / Х.І. Щерба [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/22876/1/53-368-373.pdf>.